

Oslo, 26. juni 2020

Til
Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

**Høringsvar fra Norsk Barnevernsamband på 'Kompetanse i barnevernet',
'Varsling til fornærmede eller etterlatte' og 'Regulering av bruk av
sakkyndige'**

Norsk Barnevernsamband (NBS) takker for muligheten til å komme med en høringsuttalelse til forslagene til endringer i barnevernloven.

NBS er en snart 100 år gammel ideell og uavhengig sammenslutning som samler organisasjoner, arbeidsplasser og enkeltpersoner som har fokus på barnevern i vid forstand. Våre kjerneområder er å skape møteplasser for de forskjellige aktørene gjennom konferanser og seminarer, utgi tidsskriftet Norges Barnevern og være en meningsbærende aktør innenfor barnevernpolitikken

Vi har først kommen med våre kommentarer til forslag knyttet til 'Kompetanse i barnevernet', deretter 'Varsling til fornærmede eller etterlatte' og til slutt 'Regulering av bruk av sakkyndige'.

1. Kompetanse i barnevernet

Hovedinnholdet i høringsnotatet

Norsk Barnevernsamband er glad for at Barne- og familiedepartementet gjennom dette høringsnotatet fremmer viktige forslag til å styrke kvaliteten i barnevernet hvorav høyere krav til kompetanse er ett av flere viktige virkemidler. Vi tror, på linje med BFD, at mer kunnskap og faglig støtte vil gi bedre forutsetninger for at de tilsatte skal kunne løse sine oppgaver og stå i krevende situasjoner. Slike tiltak også vil øke anseelsen fra omgivelsene og statusen til barnevernet og de ansatte. Videre styrkes innholdet i utdanningene, og rekrutteringen til barneverntjenestene og institusjonene kan øke og turn-over reduseres. Vi oppfatter at forslagene er med å bygge en helhetlig og organisatorisk infrastruktur rundt barnevernet. De barnevernfaglige utdanningstilbudene får bedre betingelser for å utvikle seg, men ikke minst vil barn, unge og familier nyte godt av dette.

Vi anser at departementet i sitt høringsnotat anerkjenner kompleksiteten i barnevernets arbeid både på system- og individnivå. Innholdet i kompetansen hos barnevernsarbeiderne er den viktigste kilden til å bygge relasjoner, behandle alvorret i sakene og utøve skjønnsmessige vurderinger. Vi vurderer i hovedsak at høringsnotatet inneholder strukturer og tiltak som sikrer sammenheng mellom utdanning, fagfelt, forskning og barn, unges og foreldres kunnskap og erfaringer.

Vi vil i vårt hørings svar kommentere de konkrete forslagene til endringer i barnevernloven fortløpende. NBS sine synspunkter er skrevet i kursiv.

NBS er enig i at kravene innføres i 2022, men skulle sett at de burde ha vært nådd tidligere enn 2031.

- 1) Det skal fra 2031 stilles krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradutdanning til ansatte i det kommunale barnevernet med lederfunksjoner, utredningsoppgaver og vedtaksmyndighet.

NBS mener at tidspunktet hvor dette kravet stilles må fremskyndes. Vi har forståelse for at det tar tid å etablere utdanningstilbud og sørge for studentene gjennomfører utdanningene, men vi har ikke tid til å vente så lenge på at dette forslaget blir innfridd.

- 2) Det etableres en egen ordning for de som allerede er tilsatt i det kommunale barnevernet, eller som tilsettes i perioden før 2031, der kompetansekravet kan oppfylles gjennom videreutdanning og minst fire års arbeidserfaring fra barnevernet.

NBS mener at muligheten for å innfri kompetansekravet gjennom videreutdanning og minst fire års arbeidserfaring fra barnevernet frem til 2031 er uheldig for å sikre økt kvalitet i barnevernet, Samtidig ser vi behovet for en slik løsning for å sikre bemanningen ved barneverntjenestene. Vi ser det som problematisk at de to alternativene (krav om masterutdanning eller videreutdanning/arbeidserfaring) likestilles da dette kan bli en sovepute for å stimulere til kompetanseheving blant de ansatte og tilrettelegging for dette.

Et mulig tiltak for å stimulere til formell kompetanseheving vil være en tydeligere differensiering av avlønning mellom de med og de uten mastergrad.

- 3) Det gis etter 2031 mulighet for dispensasjon fra kravet om mastergrad hvis kommunen ikke lykkes med å rekruttere kvalifiserte kandidater, forutsatt at den nytilsatte får systematisk veiledning det første arbeidsåret og tar videreutdanning innen tre år.

NBS er helt uenig i at det skal gis dispensasjon fra kravet om mastergrad etter 2031. Dette kan bli en sovepute for kommunene og åpne opp for vilkårlighet og utsettelse når det gjelder å gjennomføre et kompetanseløft i det kommunale barnevernet. Dersom dette forslaget skal fremmes, må dispensasjonskravene gjøres tydeligere. Det er ikke tilstrekkelig å begrunne en slik søknad bare med at kommunene kan vise til en plan for at tilsatte uten mastergrad får systematisk veiledning av erfarne medarbeidere det første året.

- 4) Kommunenes og barneverninstitusjonenes generelle ansvar for veiledning av de tilsatte blir presisert i barnevernloven.

NBS støtter dette forslaget om kommunenes og barneverninstitusjonenes ansvar for veiledning av nytilsatte, men mener at kravet om et veiledet førsteår bør gjelde alle nytilsatte, uavhengig om de har erfaring fra barnevernet tidligere eller ikke, om de har mastergrad eller ikke. Veiledning er et meget viktig tiltak for økning av kompetanse i barnevernet. Fremfor å redusere kravet om veiledning, bør arbeidsgiver i større grad tilrettelegge for opplæring og veiledning ut fra den enkeltes erfaringsbakgrunn og behov.

- 5) Det skal fra 2031 stilles krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradsutdanning for ledere og stedfortredere i barneverninstitusjonene. For de som er tilsatt eller tilsettes som ledere eller stedfortredere før 2031 kan kompetansekravet oppfylles gjennom videreutdanning.

NBS mener at tidspunktet hvor dette kravet stilles må fremskyndes. Vi har forståelse for at det tar tid å etablere utdanningstilbud og sørge for studentene gjennomfører utdanningene, men vi har ikke tid til å vente så lenge på at dette forslaget blir innfridd.

- 6) Det stilles krav om at øvrige tilsatte i barneverninstitusjonene som hovedregel skal ha relevant bachelorutdanning. Kompetansekravet skal gjelde for nytilsetninger, og ikke for de som allerede jobber i institusjonene.

NBS mener at en større andel ansatte i barnevernsinstitusjoner bør ha en barnevernsfaglig mastergrad. Mange som arbeider i institusjon har faglige oppgaver som teamledere mv., og vi mener staben totalt sett ved en institusjon bør ha flere med en relevant masterutdanning. Videre mener NBS mener at formuleringen i dette punktet er uheldig, at øvrige tilsatte i barneverninstitusjoner som hovedregel skal ha relevant bachelorutdanning og at dette bare skal gjelde for nytilsetninger. Barn i barneverninstitusjoner sliter med store utfordringer og de trenger kompetente fagfolk. Det er derfor svært bekymringsfullt at 33 prosent av de tilsatte ved barneverninstitusjoner har utdanning på videregående nivå eller lavere (ufaglært arbeidskraft). Svikt når det gjelder internkontroll, kompetanse og opplæring, gjennomføring av institusjonsplaner, bruk av tvang, spesialisert behandling mv, dokumenterer at det kreves

høy grad av kompetanse blant de som arbeider der. NBS mener kravet om 'hovedregel' må forstås som at minst 70 prosent av alle tilsatte må ha relevant bachelorutdanning. Departementet må også presisere hva de mener med 'relevant bachelorutdanning'. Kravet om at institusjonen må ha minst 70 prosent av de tilsatte med relevant bachelorutdanning må nås tidligere enn 2031.

NBS er helt uenig i at kompetansekravet ikke skal gjelde omsorgssentre. Mange av de enslige mindreårige asylsøkerne har vært på flukt lenge og de har ofte opplevd krig, tap, forfølgelse, overgrep, nød og fattigdom. Mange har også levd i en usikker, utrygg og uholdbar omsorgssituasjon i flere år. Selv om bakgrunnen kan være forskjellig, har de til felles at de kommer alene til et fremmed land med ukjent kultur, et fremmet språk og uten nære omsorgspersoner. Disse utfordringene krever at barn og unge på omsorgssentre blir møtt med kvalifiserte fagfolk. NBS er uenig i skillet som har vært trukket mellom omsorgssentre og barneverninstitusjoner når det gjelder krav til bemanning. Omsorgssentre og barnevernsinstitusjoner har ulike formål, men felles er at de skal tilby et bo- og omsorgsbehov til barn og unge i utsatte livssituasjoner.

Når det gjelder sentre for foreldre og barn er det allerede mange av de ansatte som har bachelorutdanning eller høyere, samt spesialistutdanning. NBS mener at det likevel bør stilles som hovedkrav at tilsatte ved sentre for foreldre og barn har en relevant mastergrad.

- 7) Dagens krav til bemanning og kompetanse i barnevernsinstitusjoner flyttes fra kvalitetsforskriften til barnevernsloven.

NBS støtter dette.

- 8) Dagens krav til bemanning og kompetanse i barnevernet og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) skal tilby veiledet praksis til studenter dersom høyskoler og universiteter ber om det.

NBS vurderer at alle tjenester og institusjoner bør ta mål av seg å ta imot studenter i praksis. Dette er en gjensidig prosess, hvor studenten kan få god opplæring og erfaring, men der arbeidsplassen også sikres et utviklingsfokus. Vi er bekymret for at formuleringen «dersom høyskoler og universiteter ber om det» er for svak, og at noen arbeidsplasser verken vil bli etterspurt eller vil tilrettelegge for dette. Vi har ikke et klart forslag til løsning på dette, men en innfallsvinkel kan være at virksomhetene (dvs. kommunene, Bufetat, eiere av ulike barnevernsinstitusjoner mv.) inngår avtaler med de lokale og regionale utdanningsinstitusjonene, slik at de som eiere av sine tjenester/institusjoner signaliserer en forventning om at studenter innlemmes i deres daglige praksis.

Vi er også invitert til å komme med vurderinger av alternative tiltak som kan bidra til å heve kvaliteten i barnevernets faglige skjønnsutøvelse og beslutningsprosesser

NBS mener:

Økte krav til faglig forsvarlighet og en realisering av forslagene i ny barnevernslov vil kreve økte ressurser, særlig i det kommunale barnevernet. Å styrke innholdet i og strukturene rundt kompetanse er viktige grep. Men både etterleve dette, og det å tilrettelegge bedre for det

faglige arbeidet med mer medvirkning, godt ettervern, hjelpetiltak tilpasset familien og barnas behov, utvikling av flere planer mv., pålegger kommunene flere oppgaver og derav større ressursbruk. NBS ser fortsatt med stor bekymring på ressursituasjonen i det kommunale barnevernet. Staten må derfor ta et ansvar for å sikre at de kommunale barneverntjenestene har riktig og tilstrekkelig bemanning, kompetanse og tiltak. Staten må iverksette tiltak som sørger for at barn tilbys et like godt barnevern uavhengig av hvor i landet de befinner seg. Dette kan bety at midler fortsatt bør øremerkes for det kommunale barnevernet.

Nedenfor følger noen innspill som også vil kunne bidra til den samlede ressursituasjonen:

- 1. Det bør innføres bemanningsnorm i den kommunale barneverntjenesten.** Dette er et tiltak som kan imøtekomme ansattes tilbakemelding om mangel på ressurser. En representativ undersøkelse blant ansatte i barnevernet viser at de ansatte mener at det viktigste tiltaket for å sikre kvalitet i barneverntjenesten er at arbeidsmengden er håndterbar (VID rapport 2019/3). En bemanningsnorm er også et viktig tiltak for å utvikle likeverdige barneverntjenester over hele landet.
- 2. BFD bør utrede hvordan kommunene skal få tilgang til tilstrekkelig med hjelpe- og omsorgstiltak.** Ansatte i den kommunale barneverntjenesten etterlyser bedre tiltak til både hjelpe- og omsorgstiltak, for eksempel tilgang til fosterhjem, egnede institusjoner. Vi savner at BFD og politikerne i større grad tar et nasjonalt ansvar for hvordan barn og familier i kontakt med barnevernet kan få den hjelpen som de trenger, og at dette i mindre grad overlates til kommunene.
- 3. At arbeidet med å utvikle og kvalitetssikre utdanningene til arbeid i barnevernet fortsetter.** Det er gjort et arbeid med å gjøre bachelorutdanningen i barnevern bedre, og det foreligger et forslag om 2 mastere som skal kvalifisere for arbeid i barnevernet. Vi mener det fortsatt er viktig å jobbe med at utdanningene er av god kvalitet og med en praksisnær tilnærming. Vi mener at utdanningene må svare ut det som er påpekt som sviktområder i flere rapporter og i forskning – et behov for barnevernsfaglig kompetanse og særlig knyttet til en analytisk tilnærming til barnets behov. Vi mener det er grunn til å følge forsøket med en integrert barnevernsfaglig master som i dag drives ved Universitetet i Agder.
- 4. Det bør innføres en autorisasjonsordning blant tilsatte med relevant bachelorutdanning.** Grunnen til at vi vil stille dette kravet er at det vil pålegge den enkelte et ansvar for løpende å tilegne seg oppdatert kunnskap på feltet.
- 5. Grunnfinansieringen for utdanninger som kvalifiserer til barnevernsfeltet må økes opp til minimum finansieringskategori D, på lik linje med for eksempel ergoterapeuter, men helst opp til kategori B, der profesjonsstudiet i for eksempel psykologi befinner seg.** Dette tiltaket er viktig for at studentene skal få tilstrekkelig

kompetanse når det gjelder ferdighetstrening, og at utdanningene kan tilrettelegges for høy kvalitet, som forbereder til et masternivå fordi arbeidet i barnevernstjenesten vil kreve dette.

- 6. Utvikle flere tiltak for at samarbeidet mellom ulike deler av barnevernet og utdannings- og forskningsinstitusjoner blir bedre.** NBS mener at det er et gjensidig behov for bedre og tettere samarbeid mellom barnevernet og utdanningsinstitusjonene hvor praksisfeltet lettere kan få tilgang til nye forskning på feltet, samtidig som utdannings- og forskningsinstitusjonene får kjennskap til aktuelle forskningsbehov i feltet.

2. Varsling til fornærmede eller etterlatte

Generelt

NBS mener at det er behov for tiltak som kan bidra til å gi fornærmede for alvorlig kriminalitet økt trygghet, også når utøver er barn under 15 år. Likevel er NSB kritiske til den foreslåtte varslingsregelen. Vi viser til fra Advokatfirmaet Kindem konklusjon som påpeker at det vil være på kollisjonskurs med prinsipper om barnets beste og barnets rett til medvirkning.

Utfyllende kommentarer:

Norsk Barnevernsamband vil peke på at barns rett til å bli hørt er et grunnleggende prinsipp i den nye barnevernloven, og vi mener barnevernloven ikke skal kunne pålegge ansatte oppgaver som går ut på at informasjon skal deles mot barnets samtykke, når det ikke er til barnets beste. Vi mener det er problematisk at samfunnsvern vil veie tyngre enn hensynet til barnet som bor på institusjon, og spesielt sett i lys av at det vil gjelde barn under 15 år. Vi mener dette er vanskelig å harmonere med kravet om å gi barn på institusjon forsvarlig omsorg og behandling, og at det kan åpne for flere tiltak, der man av samfunnsinteresser kan pålegge institusjoner varsling. Dette kan utfordre rettighetene til en sårbar gruppe barn, og det kan være vanskelig for ansatte å håndtere et slikt krysspress mellom barnevern og samfunnsvern. Samtidig mener NSB at vi heller ikke kan overse at det er mange barn under 15 år som har utøvd vold og overgrep, og at det blant fornærmede også er barn. Den siste omfangsstudien fra NKVTS om vold og seksuelle overgrep, viser at det ofte blir utøvd av en ung person. Videre mener vi at avvergelsesplikten ikke i tilstrekkelig grad ivaretar fornærmedes behov for forutsigbarhet og trygghet. Vi mener det er behov for å nærmere på hvordan man kan bedre trygge fornærmende, og da spesielt barn under 15 år som påfører andre utrygghet.

NBS går derfor imot forslaget om å innføre en varsling til fornærmede eller etterlatte når barn er under 15 år har begått alvorlige lovbrudd. Før en eventuelt vurderer å innføre en varslingsplikt, bør myndighetene sikre at dagens tjenestetilbud til både utøvere og utsatte under dagens lovgivning imøtekommer deres behov for behandling, omsorg og trygghet.

3. Regulering av bruk av sakkyndige

Generelt

NBS ser det som svært viktig at bidrag fra sakkyndige i barnevernssaker holder en god faglig standard. Det er derfor ønskelig at det nå fremmes et forslag om en regulering som kan styrke den formelle siden ved sakkyndigoppdraget slik at kvaliteten kan heves og tilliten styrkes til det sakkyndige arbeidet og til avgjørelsesorganenes beslutninger.

Vi er også enige i at det bør kunne stilles som krav at sakkyndige som benyttes av barneverntjenesten bør ha en utdanning på tilsvarende nivå som barneverntjenestens egne ansatte og som vi mener bør ligge på masternivå.

Vi støtter derfor BFDs vurderinger og forslag om å gi en forskriftshjemmel i barnevernloven om at departementet skal gi en forskrift om krav til sakkyndiges mandater, rapporter og egenerklæringer.

Utfyllende kommentarer:

NBS ser det som viktig at betalingsansvaret i saker hvor det er fylkesnemnda som er oppdragsgiver, slik det er foreslått i forslag til ny barnevernlov, 4. april 2019. Det virker ryddigere at fylkesnemnda som oppdragsgiver også har betalingsansvaret. En slik løsning kan også bidra til å øke tilliten til sakkyndiges uttalelser i disse sakene.

Vi er bekymret for at antallet rapporter som vurderes av Barnesakkyndig kommisjon er blitt redusert. Denne ordningen er svært viktig når det gjelder å ivareta kvalitet på rapportene og brukernes rettssikkerhet. Kan nedgangen ha sammenheng med kommuneøkonomi? *Vi ber derfor om at departementet foretar en grundig vurdering av reduksjonen av antallet rapporter til Barnesakkyndig kommisjon.*

I høringsnotatet (s. 5, 2 avsnitt står det at 'Utover minimumskravet er det i høringsnotatet presisert at det er **kommunenes ansvar** å vurdere hvilken kompetanse den sakkyndige må ha for å utrede saken'. Her menes det vel **barnevernstjenestens ansvar**....

NBS mener at det er positivt at det i høringsnotatet pekes på at andre faggrupper enn psykologer kan oppnevnes som sakkyndig. I mange saker kan det være behov for å utrede forhold som ikke bare gjelder psykologiske forhold som saken gjelder, men også forhold knyttet til barnets og familiens situasjon i langt videre perspektiv, for eksempel sosiale og kulturelle forhold. Vi støtter også BFDs forslag om at Bufdir skal vurdere alternative modeller for en videreutvikling av utdanningsprogrammet slik at dette tilbys alle de aktuelle faggruppene.

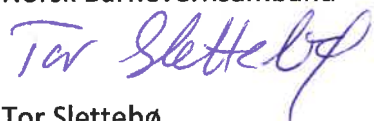
I BFDs forslag til nye bestemmelser i barnevernloven (ny §2-6) heter det 'Departementet kan gi forskrift om krav til sakkyndiges mandater, rapporter og egenerklæringer'. Det er vanskelig å forstå at etter en lang og god utredning om behovet for en ny forskrift står at 'Departementet **kan**.....'. En slik formulering sikrer i liten grad at dette blir gjort og reiser tvil om beslutningsgrunnlaget.

Norsk Barnevernsamband vil derfor foreslå at det i forslag til nye bestemmelser (§ 2-6) står:

'Departementet skal gi forskrift om krav til sakkyndiges mandater, rapporter og egenerklæringer'

Med vennlig hilsen,

Norsk Barnevernsamband

Tor Slettebø

leder